

Η συμβολή της μετάφρασης στη διαμόρφωση της ελληνικής χημικής ονοματολογίας στις αρχές του 19ου αιώνα

Μιχάλης Πολίτης
ΤΕΓΜΔ Ιονίου Πανεπιστημίου

Εισαγωγικά

- Υφιστάμενες μελέτες – από χημικούς (Ιστορία της Χημείας)
- Προσέγγισή μας: μεταφρασιολογική
  - Μεταφράσεις:
    - Εκπονούν λόγιοι του 18ου και 19ου
    - Έργων των θεμελιωτών της Επιστήμης της Χημείας

Ιστορική συγκυρία

- Μεταφράσεις:
  - Ρεύμα διάδοσης αρχών του Διαφωτισμού - μετεκένωση της δυτικής παιδείας στον ελλαδικό χώρο
- Χημεία, νεοφυής επιστήμη – προβλήματα ορολογίας
- Μέσα διάδοσής τους:
  - Επιστημονικά άρθρα και βιβλία (μεταφράσεις)
  - Οι μεταφράσεις τυπώνονται σε χώρες της δυτικής Ευρώπης

- Συμβολή του Αδαμάντιου Κοραή και του Άνθιμου Γαζή
- Δεν σχηματίστηκε ενιαίος πυρήνας μεταφραστών
  - Ανταγωνισμός μεταξύ λογίων
  - Ενίοτε, συγκρούσεις με δυσμενείς επιπτώσεις:
    - στην υιοθέτηση των αρχών του Διαφωτισμού και
    - στην εθνική ομοψυχία

Πηγές που χρησιμοποιήθηκαν

- Τα κείμενα αφετηρίας
  - έργα Γάλλων χημικών
- Τα μεταφράσματά τους
  - εντοπίστηκαν σε ελληνικές βιβλιοθήκες σε ψηφιακή μορφή
- Στοιχεία του παρακειμένου τους
  - Προλογικά σημειώματα
  - Υποσημειώσεις
  - Προσθήκες των μεταφραστών

Μετάφραση και χημική ονοματολογία

- Οι Έλληνες μεταφραστές:
  - Ήταν λόγιοι,
    - δεν είχαν μεταφρασιολογική κατάρτιση
    - δεν ήταν χημικοί
  - Είχαν, όμως, επίγνωση της ιστορικής τους αποστολής
  - Φανερώνουν ότι είχαν μεταφρασιολογική σκέψη
    - Παραμένουν κατά κανόνα πιστοί στο κείμενο αφετηρίας αποσκοπώντας να δημιουργήσουν ισοδύναμο κείμενο
    - Για να καλύψουν τις όποιες αδυναμίες του αναγνωστικού τους κοινού χρησιμοποιούν υποσημειώσεις και σχόλια (συνήθως προηγούνται του μεταφράσματος)

- Κ. Κούμας:

- «...λέγω μόνον, ότι ημείς δεν πρέπει να διευθυνώμεθα ούτ' από Γάλλους, ούτ' από Γερμανούς, ούτ' απ' άλλο έθνος, εις τας μεταφράσεις μας ἔχομεν την θείαν γλώσσαν των προπατόρων μας, από την οποίαν εμπορούμεν να λαμβάνωμεν πλουσίως, ή να πράττωμεν αναλόγως της συνηθείας της, ό,τι έννομα χρειάζεταιαι ...»

- Κ. Κούμας
  - Παρατηρήσεις για τον τρόπο μετάφρασης
    - του όρου «gas»
    - της ονομασίας των αλάτων
    - του όρου «azote»
    - του όρου «oxygène»

Σας ευχαριστώ πολύ για
την προσοχή σας!

